

Судија Уставног суда Републике Литваније.

ИЗАЗОВИ ПРЕД УСТАВНИМ СУДОМ ЛИТВАНИЈЕ ЗА ВРЕМЕ ГЛОБАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ КРИЗЕ.

1. Увод Поред економског живота, глобална економска криза је непорециво утицала и на све друге области, па и на установе уставне надлежности и функције које оне врше. Како се њихово финансирање, као и финансирање осталих државних установа, може редуковати, намеће се питање њихових надлежности: да ли уставни судови уопште могу одлучивати о расподели економских средстава? У последње време је порастао број изјављених жалби о различитим уставним питањима која су проистекла из економске кризе, што такође може покренути тему сужавања надлежности уставних судова. Када економска питања постану предмет уставне јуриспруденције, неизбежно и уставни судови постају предмет додатне критике политичара.

Политички процеси врше сложен и вишеструк утицај на уставну јуриспруденцију. Постоје подручја у којима уставно право мора да установи и развије извесне универзалне предуслове за демократску државу, као што су подела власти, демократски принцип формирања државних установа, независност судова, слободни демократски избори, уставно признање основних права, итд. Међутим, када су праћени економском кризом, неки глобални политички процеси делују у обрнутом смеру, наводећи владе да предузму посебне мере и донесу политичке одлуке које одређују државни буџет и смањују финансирање одређених области. Такве мере су индиректно усмерене, с једне стране, на смањење државних трошкова повезаних са социјалним давањима, а с друге, на извршење одређених зајемчених социјалних обавеза у смањеном обиму. Функције државних установа, које се односе на усвајање правних аката у економској области, пре или касније постају предмет оцено уставних судова. У том смислу, уставни судови имају велику одговорност: они морају да оцено одлуке које су усвојиле државне установе и утврде да ли прописане законске мере, којима се ограничава финансирање одређених области или зајемчених права социјалне заштите, заиста проистичу из објективних околности и да ли такве одлуке за време економске кризе представљају примерене мере, у складу са Уставом. Да ли ће уставни суд деловати успешно приликом бављења оваквим проблемима зависи не само од законског уставног оквира, већ и од начина на који таква установа делује у друштвеном, политичком и законском окружењу.

Економска криза је за уставне судове покренула бројна и сложена питања. Пре свега, да ли уставни судови у условима економске кризе могу да се баве економским питањима, одлучују о уставности „кризног“ буџета држава, израђују нову уставну доктрину или поново тумаче постојећу. Глобалном економском штедњом су погођена најосетљивија подручја, међу којима су и права зајемчене социјалне заштите, па су пензије, зараде